CZU: 347.441.62:004:347(478)(094.4) https://doi.org/10.59295/daj2022.03

RESPECTAREA PRINCIPIULUI DE BUNĂ-CREDINȚĂ ÎN CONTEXTUL DIGITALIZĂRII ACTELOR JURIDICE

COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLE OF GOOD FAITH IN THE CONTEXT OF THE DIGITALIZATION OF LEGAL DOCUMENTS

Arapu Elena, doctorandă, Școala Doctorală de Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova, ORCID 0000-0001-8678-291X

Abstract. Civil relations are in constant development, and laws are required to meet the challenges of providing a constant current regulation of them. The need for digitization of civil legal documents, conditioned by the current stage of development of civil legal relations, determined the operation of some important changes within the civil legislation. In general, any modernization brought to the legislative framework does not affect the applicable fundamental principles at the concept level, as long as they are not in contradiction with the new trends in the development of society. In the same way, the principle of good faith, through the modernizations brought to the Civil Code didn't undergo conceptual changes, new norms are aimed to strengthen the importance of the principle and raise its degree of applicability to another level. The obligation to respect the principle of good faith by the participants in civil legal relations inevitably remains valid, but the necessary requirements to be met in order to correspond to the behavior of the standard are of course to be adapted. The change in the circumstances of the conclusion of legal acts, such as the situation of contracts concluded at a distance, requires the introduction of certain additional protection measures for the contracting parties, and their observance exactly outlines a behavior assimilated to a good faith co-contractor.

Keywords: *good faith, digitization, distance contract, information.*

Introducere. Codul civil stabilește la art.11 alin.(1) că: „**Buna-credinţă este un standard de conduită a unei părţi, caracterizată prin corectitudine, onestitate, deschidere şi luarea în cont a intereselor celeilalte părţi la raportul juridic.**" De asemenea, la art.775 alin.(1) Cod Civil se prevede că: „Debitorul şi creditorul trebuie să se comporte cu bună-credinţă la momentul naşterii, pe durata existenţei, la momentul executării şi stingerii obligaţiei." Pentru faza precontractuală, fază determinantă pentru luarea deciziei de contractare, legiuitorul după modernizare, pune pe seama debitorului anumite obligații de informare generale specifice. Articolului **1011 „**Obligația generală a profesionistului de a furniza informații" prevede la alin.(1): „Înainte de încheierea contractului de livrare a bunurilor, executare a lucrărilor, prestare a serviciilor, furnizare a conținutului digital sau a altei prestații de către un profesionist altei persoane, profesionistul

are obligația de a furniza acelei persoane, prin orice mijloace adecvate, informații cu privire la caracteristicile esențiale ale prestației care trebuie furnizate, pe care acesta le deține sau se poate aștepta să le dețină și ***a căror nefurnizare ar contraveni bunei-credințe.*** După cum se observă legiuitorul tratează lipsa îndeplinirii acestei obligații de furnizare a informațiilor drept un comportament contrar bunei- credințe, adică lipsit de **corectitudine, onestitate, deschidere şi luarea în cont a intereselor celeilalte părţi la raportul juridic. Bunăoară, prin aceste norme legiuitorul dezvoltă cerințele care urmează a fi întrunite pentru atingerea unui nivel de bună-credință în faza precontractuală. La realizarea testului respectiv, urmează să se țină cont nu doar de faptul dacă profesionistul a furnizat sau nu aceste informații, dar și de anumite circumstanțe care sunt prevăzute la alin. (2) al aceluiași articol. Nu întotdeauna comportamentul unui profesionist care nu a oferit anumite informații este contrar bunei-credințe, volumul și necesitatea furnizării acestora diferă de la caz la caz. Nu se necesită furnizarea tuturor informațiilor pe care profesionistul le poate avea despre prestație, ci doar a informațiilor care sunt relevante pentru evaluarea calității și caracteristicelor acesteia**. Pot exista diferite scenarii cu referire la achiziționarea unui bun, spre exemplu [1, p.246]: Profesionistul A este vânzătorul unei mașini, iar B este cumpărătorul, a) în cazul în care mașina funcționează normal și corespunde caracteristicilor mărcii respective, A nu are obligația de a furniza careva informații legate de caracteristicile bunului; b) în cazul în care există o problemă cu motorul acestei mașini când mașina este condusă pe distanțe scurte, A este obligat să-i furnizeze lui B aceste informații; c) în cazul în care, deși mașina este într-o stare corespunzătoare, însă e de modelul sezonului precedent, iar un nou model este pe cale să înlocuiască modelul mașinii care urmează să fie vândută în următoarele zile, A trebuie să-i comunice aceste informații lui B.

Nu se poate aștepta ca profesionistul să furnizeze toate informațiile, inclusiv pe cele care nu le are sau nici nu ar trebui să le aibă, ci doar pe care acelea pe care le deține sau se poate aștepta cealaltă parte să le dețină. Prin urmare, în cazul în care profesionistul deține astfel de informații, acestea trebuie furnizate pentru a evita orice răspundere ulterioară pentru executarea unei prestații neconforme cu contractul. [1, p.245] La aprecierea volumului informațiilor pe care profesionistul este obligat să le furnizeze, trebuie să se țină seama de toate circumstanțele, inclusiv: a) dacă profesionistul avea cunoștințe speciale în domeniu; b) costul pe care îl presupune pentru profesionist dobîndirea informațiilor relevante; c) ușurința cu care cealaltă persoană ar putea obține informațiile prin alte mijloace; d) natura informațiilor; e) importanța probabilă a informațiilor pentru cealaltă parte; și f) dacă cealaltă persoană este de asemenea un profesionist, de bunele

practici comerciale în situația dată. Punctul ”f”, al acestei norme permite a face concluzia că pentru cazul când destinatarul informațiilor este un profesionist, pentru volumul informațiilor relevante se aplică un test destul de jos, cel al corespunderii bunelor practici comerciale. [1, p.245]

În doctrina română [2, p.73] se afirmă că obligația precontractuală de informare, reprezintă o exigență a bunei-credințe. Părțile aflate în negocieri trebuie să se informeze reciproc asupra tuturor elementelor de care depinde soarta negocierii încheierii contractului. Abținerea unei părți de la furnizarea anumitor informații în faza precontractuală care sunt determinante pentru încheierea contractului se apreciază [3, p. 73] drept reticență dolozivă, iar întrucât reticența dolozivă constă în tăcerea unei părți în privința unor elemente care dacă ar fi fost cunoscute de cealaltă parte ar fi determinat-o să nu mai contracteze, aceasta este echivalentă dolului. În aceeași ordine de idei, se afirmă, că se poate vorbi de dol prin reticență atunci când cel ținut de obligația de informare acționează cu rea-credință, cu intenția de a provoca eroare, de a înșela buna-credință a partenerului de negociere. Simpla neglijență sau imprudență în neinformarea partenerului nu constituie o vinovăție calificată caracteristică relei-credințe, căreia îi este specifică intenția sau culpa gravă. [4, p.73] În conformitate cu art.341 Cod Civil al Republicii Moldova alin. (2): „Dacă una dintre părți trece sub tăcere anumite împrejurări la a căror dezvăluire cealaltă parte nu ar mai fi încheiat actul juridic, anularea actului juridic poate fi cerută numai în cazul în care, în baza principiului bunei-credințe se putea aștepta ca cealaltă parte să dezvăluie aceste împrejurări” Prin urmare nu orice abținere de la dezvăluirea unor împrejurări incidente încheierii actului juridic ar duce la anularea acestuia, ci doar cele la care ***se putea aștepta în baza principiului bunei-credințe*** să fie dezvăluite. Cu toate acestea, ținem să atragem atenția asupra corelației stabilite de legiuitor la art.1019 ”Drepturile în caz de neîndeplinire a obligațiilor de informare”, care prevede la alin. (4) că: „Drepturile persoanei îndreptățite prevăzute de prezentul articol nu împiedică exercitarea dreptului de anulare a contractului pe baza dispozițiilor art.339.”

Obligația de informare își are fundamentul în teoria libertății contractuale, în cerința caracterului real al voinței juridice, întemeiată pe o informație veritabilă. Inegalitatea accesului la informații poate altera consimțământul părților și afecta libertatea de a a contracta. Problema obligației de informare trebuie analizată și corelată cu obligația de auto-informare, cu accesul partenerului la procurarea informației. [5, p.73] Pertinența informației presupune din partea debitorului acestei obligații cunoașterea, deținerea informației, dar și influența pe care cunoașterea informației de către partenerul negocierii o exercită asupra comportamentului acestuia, în sensul încheierii contractului, renunțarea la încheierea contractului sau a condițiilor de încheiere a acestuia. [6, p.73]. Obligația de in-

formare se pune în discuție în strânsă corelație cu legitimitatea ignoranței creditorului acestei obligații, în sensul ca aceasta să nu decurgă din încălcarea propriei sale obligații de a se autoinforma. [7, p.73] Această ignoranță poate fi justificată de o imposibilitate ori de o dificultate de descoperire a informației sau de relația de încredere existentă între parteneri în privința creditorului informației de a se încrede în informația oferită de celălalt. [8, p.73] Toate aceste aspecte dezvoltate amănunțit în doctrina română cu referire la obligația de informare se regăsesc în prevederile alin. (2) al art.1011 Cod Civil al Republicii Moldova. Legiuitorul nu împovărează profesionistul să ofere informații în toate cazurile fără excepție, volumul acestora fiind corelat cu obligația și ușurința celeilalte părți de a se „autoinforma", calitatea de profesionist a celeilalte părți, impactul acestor informații asupra încheierii contractului etc.

Starea de neinformare în unele cazuri poate prezenta consecințe negative reduse față de încheierea unui act juridic pornind de la o informare eronată. **Având în vedere faptul că consumatorii reprezintă părți mai slabe ale contractului, legiuitorul din intenția de protejare a acestora la alin.(1) al art.1012** impune profesioniștilor obligația de ***a nu furniza informații eronate consumatorilor***, după cum urmează: „Dacă propune consumatorilor bunuri, lucrări, servicii, conținut digital sau oricare alte prestații, profesionistul are obligația de a nu furniza informații eronate. Informația se consideră eronată dacă denaturează sau omite circumstanțe esențiale pe care un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizate pentru a lua o decizie informată despre încheierea contractului. Se consideră consumator mediu consumatorul care este suficient de bine informat și de atent, ținînd seama de factori sociali, culturali și lingvistici." Astfel, această normă impune obligația față de profesioniști, de a nu furniza față de consumatori informații eronate în privința bunurilor și serviciilor procurate de aceștia. Referința vizează în special reclamele "momeală" concepute pentru a atrage clienții într-un magazin cu informații înșelătoare despre produsele ș serviciile oferite. [1, p.249]

În conformitate cu alin.(2) al aceluiași articol, pentru a stabili ce informație un consumator mediu poate aștepta să-i fie furnizată, se vor lua în considerare ***toate circumstanțele***, precum și limitările tehnice ale mijlocului de comunicare utilizat. Întrucât dintr-o comunicare comercială, inclusiv publicitate sau marketing făcută de un profesionist, consumatorii își pot crea impresia că ea conține toată informația relevant necesară pentru a lua o decizie despre încheierea contractului, profesionistul are obligația de a se asigura că, de fapt, comunicarea conține toată informația relevantă. Dacă nu reiese din contextul în care se face comunicarea comercială, informația care urmează a fi furnizată, în conformitate cu alin.(3) al aceluiași articol, aceasta trebuie să cuprindă: a) caracteristicile principale ale bunurilor, ale lucrărilor, ale serviciilor, ale conținutului digital sau ale

altor prestații, identitatea și adresa profesionistului, dacă este relevantă, prețul și, după caz, existența unui drept de revocare acordat de lege;b) particularitățile cu privire la plată, livrare, garanție și depunerea reclamațiilor, dacă ele sînt diferite de cerințele de diligență profesională, diligența profesională, în conformitate cu prevederile alin.(4) al aceluiași articol, presupunând nivelul de competență specializată și prudență așteptate, în mod rezonabil, de la profesionist față de consumatori, în conformitate cu practicile corecte de piață și/sau cu ***principiul general al bunei-credințe***, în domeniul de activitate al profesionistului. Spre exemplu: Profesionistul X comercializează consumatorilor telefoane decorative „vechi", iar conectarea acestor telefoane la rețeaua de telefonie nu este permisă. În corespundere cu normele analizate, X este obligat să furnizeze aceste informații în "marketingul" său chiar înainte de a intra în orice comunicare cu un anumit potențial cumpărător. [1, p.250]

Fenomenul digitalizării și-a lăsat amprenta asupra diferitor tipuri de contracte și modalități de încheiere a acestora, totuși studiul de față își propune să atragă atenția în mod special asupra contractelor la distanță. În conformitate cu art.**1013, un contract la distanță, este orice contract** ***negociat și încheiat*** între ***profesionist și consumator*** în cadrul unui ***sistem de vînzări sau de prestări de servicii la distanță*** organizat, fără prezența fizică simultană a profesionistului și a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai multor mijloace de comunicare la distanță, pînă la și în momentul în care este încheiat contractul, inclusiv orice comandă făcută de consumator care produce efecte obligatorii asupra lui;

Încheierea unui act juridic în condiții de neinformare poartă diferite nuanțări, dar având în vedere particularitățile contractelor la distanță, s-a impus trasarea clară de către legiuitor a cerințelor de conținut și de formă a informațiilor. Astfel, pentru contractele la distanță, legiuitorul prevede suplimentar la art.**1015 anumite** cerințe de conținut al informațiilor. În corespundere cu alin. (1), înainte ca un contract la distanță…să producă efecte obligatorii pentru consumator, profesionistul trebuie să furnizeze consumatorului într-un mod clar și inteligibil următoarele informații: a) principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, corespunzător cu mijlocul de comunicare utilizat și cu bunurile sau serviciile în cauză; b) denumirea completă sau prescurtată, în limba de stat, și numărul de identificare de stat (IDNO) ale profesionistului persoană juridică ori, respectiv, numele, prenumele și numărul de identificare de stat (IDNP) ale profesionistului persoană fizică; c) adresa sediului la care este stabilit profesionistul, numărul de telefon, numărul de fax și adresa de poștă electronică ale acestuia, în cazul în care sînt disponibile, pentru a-i permite consumatorului să ia rapid legătura cu profesionistul și să comunice cu acesta în mod eficient, și, dacă este cazul, adresa sediului și identitatea profesionistului în numele căruia acționează

intermediarul; d) adresa locului în care profesionistul își desfășoară activitatea, în cazul în care aceasta este diferită de adresa furnizată în conformitate cu lit. c), și, după caz, adresa poștală a profesionistului în numele căruia acționează intermediarul, la care consumatorul poate trimite eventualele reclamații; e) prețul total al bunurilor sau serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care costul nu poate fi calculat din timp în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor ori a serviciilor, modalitatea de calcul al prețului și toate costurile suplimentare de transport, de livrare, taxele poștale ori de orice altă natură sau, în cazul în care acestea nu pot fi calculate din timp în mod rezonabil, menționarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator. În cazul unui contract pe durată nedeterminată sau al unui contract care include un abonament, prețul total va include costurile totale pe perioada de facturare. Dacă aceste contracte sînt taxate la un tarif fix, prețul total va cuprinde și costurile lunare totale. În cazul în care costul total nu poate fi calculat din timp, trebuie indicată modalitatea de calcul al prețului; f) costul de utilizare a mijloacelor de comunicare la distanță în vederea încheierii contractului, atunci cînd acesta este calculat pe baza unui alt tarif decît tariful de bază; g) modalitățile de plată, livrare, executare, data pînă la care sau termenul în care profesionistul se angajează să livreze bunurile sau să presteze serviciile și, acolo unde este cazul, procedura de soluționare a reclamațiilor derulată de profesionist; h) în cazul în care există un drept de revocare, condițiile, termenul și procedurile de exercitare a dreptului respectiv conform art. 1053 și art. 1062 alin. (1), precum și formularul standard de revocare prevăzut în anexa nr. 6 la Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova; i) acolo unde este cazul, faptul că consumatorul va trebui să suporte costul aferent returnării bunurilor în caz de revocare și, pentru contractele la distanță, dacă bunurile, prin însăși natura lor, nu pot fi, în mod normal, returnate prin poștă, costul aferent returnării bunurilor; j) în cazul în care consumatorul își exercită dreptul de revocare după formularea unei cereri conform art. 1016 alin. (3) sau art. 1017 alin. (10), informația potrivit căreia consumatorul este obligat să achite profesionistului costuri rezonabile potrivit art. 1064 alin. (6); k) în cazul în care dreptul de revocare nu este prevăzut în conformitate cu dispozițiile art. 1065, informația conform căreia consumatorul nu va beneficia de un drept de revocare sau, acolo unde este cazul, circumstanțele în care consumatorul își pierde dreptul de revocare; l) o mențiune referitoare la existența unei garanții legale privind conformitatea bunurilor; m) acolo unde este cazul, existența și condițiile de asistență după vînzare acordată consumatorului, serviciile prestate după vînzare (inclusiv adresa sediului la care se prestează și cine suportă cheltuielile de transport, dacă acestea sînt aplicabile) și garanțiile comerciale; n) existența codurilor de conduită relevante, astfel cum sînt definite de legislația privind protecția consumatorilor,

și modalitatea în care pot fi obținute copii de pe acestea, după caz; o) acolo unde este cazul, durata contractului sau, dacă contractul este încheiat pe o durată nedeterminată ori urmează să fie reînnoit de plin drept, condițiile de rezoluțiune; p) acolo unde este cazul, durata minimă de valabilitate a obligațiilor care revin consumatorului conform contractului; q) acolo unde este cazul, existența și condițiile aferente avansurilor (cauțiunile, inclusiv blocarea unor sume pe contul de card al consumatorului) sau altor garanții financiare care trebuie plătite ori oferite de consumator la cererea profesionistului; r) acolo unde este cazul, funcționalitatea, inclusiv aplicarea unor măsuri tehnice de protecție pentru conținutul digital; s) acolo unde este cazul, orice interoperabilitate pertinentă a conținutului digital cu componentele hardware și software despre care profesionistul deține informații sau despre care se poate presupune în mod rezonabil că acesta deține informații; t) acolo unde este cazul, posibilitatea și modalitatea de a recurge la o procedură extrajudiciară de depunere și soluționare a reclamațiilor, căreia i se supune profesionistul.

Dispozițiile prezentei norme permit a afirma că informațiile furnizate către consumator trebuie furnizate într-un mod clar și inteligibil. Aceasta însemnând că informațiile nu ar trebui să fie ambigui și trebuie, în mod rezonabil, să evite să lase loc pentru interpretări diferite. În plus, limbajul tehnic trebuie evitat pe cât posibil. Acolo unde trebuie folosit un astfel de limbaj, acesta trebuie explicat în mod adecvat. Spre exemplu: Compania S operează un site web pentru vânzarea de laptopuri on-line. Având în vedere obligația profesionistului S de a furniza anumite informații consumatorului, S trebuie să se asigure că acestea sunt clare și inteligibile. Eventual, o declarație despre costul furnizării unui laptop de tipul „499,99 EUR, cu taxe suplimentare și taxe de livrare, așa cum sunt notificate în termenii și condițiile noastre standard", este insuficient de clară, în timp ce o declarație conform căreia furnizarea laptopului „costă 549,99 EUR (inclusiv toate taxele și costurile de livrare)" ar fi acceptabilă. [1, p.260]

Obligația de furnizare a principalelor caracteristici ale bunurilor în cazul contractelor la distanță este determinată de imposibilitatea consumatorului de a examina bunurile de sine stătător.

Anumite cerințe de formă în cazul contractelor la distanță sunt stabilite la art.1017 Cod Civil, acestea variind în dependență de mijlocul de comunicare la distanță utilizat, legiuitorul recurgând la mecanisme de protecție suplimentare pentru anumite momente cheie precum sunt cele de plată a anumitor sume de bani, confirmarea încheierii contractului etc.

Legiuitorul oferă o protecție avansată consumatorului la art.1019, inclusiv și prin prisma răspunderii profesionistului pentru neîndeplinirea obligațiilor de informare, și anume prin punerea pe seama profesionistului a sarcinei probei de a

demonstra îndeplinirea cerințele dispozițiilor art. 1015-1017, prin impunerea profesionistului de a purta obligații contractuale așa cum cealaltă parte le-a înțeles în mod rezonabil din cauza absenței informației sau incorectitudinii ei, prin impunerea profesionistului de a purta răspundere față de persoana îndreptățită pentru prejudiciul cauzat prin această neîndeplinire chiar și în cazul în care contractul nu a fost încheiat etc.

Concluzii. Contractele la distanță prin modalitățile lor de încheiere corespund noilor cerințe de dezvoltare a societății, fiind deopotrivă și atractive și utile, însă, spre deosebire de alte tipuri de contracte, în cazul contractelor la distanță, consumatorul este cel care se plasează într-o zonă sporită de risc, etapa negocierii, încheierii și executării contractului fiind influențată de informațiile furnizate de către profesionist și buna-credință a acestuia.

***Referințe bibliografice*:**

1. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition (Eds. Christian von Bar & Eric Clive). Vol. I-VI. Oxford University Press, Oxford, 2010. [accesat: 17 octombrie 2021] Disponibil pe: https://animus.md/wp-content/uploads/2022/11/DCFR-european-private-law_en.pdf.
2. Chirică, D. Obligația de informare și efectele ei în faza precontractuală a vânzării-cumpărării, în Revista de Drept Comercial nr.7-8/1999, p.52-53, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
3. Pena, A. Buna credință în jurisprudența română și europeană. București: Hamangiu & Literis e-Publishing, 2019, p.131-132, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
4. Petru, A. Dolul prin reticență în literatura juridică. În Revista Română de Drept, nr.9/1982, p.36-37, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
5. Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
6. Pătulea, V. Obligația de informare în formarea contractelor. În Revista Română de Drept nr.6/1998, p.77-78, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
7. Floare, M. Buna și reaua credință în negocierea și executarea contractelor, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.
8. Căpățină, O. Obligația vânzătorului comercial de informare a cumpărătorului. În Revista de Drept Comercial nr.10/1999, p.12-13, apud Belu Magdo, M-L. Teoria Contractului. București: Hamangiu, 2021.